

PIVOT_{4A}

IKALAWANG MARKAHAN EsP

G6

DepEd CALABARZON
Curriculum and Learning Management Division

PAG-AARI NG PAMAHALAAN
Hindi Ipinaagapili

Isinasaad sa Batas Republika 8293, Seksiyon 176 na hindi maaaring magkaroon ng karapatang-sipi sa anomang akda ang Pamahalaan ng Pilipinas. Gayumpaman, kailangan muna ang pahintulot ng ahensiya o tanggapan ng pamahalaan na naghanda ng akda kung ito ay pagkakakitaan. Kabilang sa mga maaaring gawin ng nasabing ahensiya o tanggapan ay ang pagtakda ng kaukulang bayad.

Ang mga akda (kuwento, seleksiyon, tula, awit, larawan, ngalan ng produkto o brand name, tatak o trademark, palabas sa telebisyon, pelikula, atbp.) na ginamit sa modyul na ito ay nagtataglay ng karapatang-ari ng mga iyon. Pinagsumikapang matunton ang mga ito upang makuha ang pahintulot sa paggamit ng materyales. Hindi inaangkin ng mga tagapaglathala at mga may-akda ang karapatang-aring iyon. Ang anomang gamit maliban sa modyul na ito ay kinakailangan ng pahintulot mula sa mga orihinal na may-akda ng mga ito.

Walang anomang parte ng materyales na ito ang maaaring kopyahin o ilimbag sa anomang paraan nang walang pahintulot ng Kagawaran.

Ang modyul na ito ay masusing sinuri at niribisa ayon sa pamantayan ng DepEd Regional Office 4A at ng Curriculum and Learning Management Division CALABARZON. Ang bawat bahagi ay tiniyak na walang nilabag sa mga panuntunan na isinasaad ng Intellectual Property Rights (IPR) para sa karapatang pampagkatuto.

Mga Tagasuri

PIVOT 4A Learner's Material
Ikalawang Markahan
Unang Edisyon, 2020

Edukasyon sa Pagpapakatao Ikaanim na Baitang

Job S. Zape, Jr.
PIVOT 4A Instructional Design & Development Lead

Deon Carlo Hernandez & Rizal M. Vidallo
Content Creator & Writers

Jaypee E. Lopo & Philips T. Monterola
Internal Reviewer & Editor

Ephraim L. Gibas & Sonny Bhoy Flores
Layout Artist & Illustrator

John Albert A. Rico & Melanie Mae N. Moreno
Graphic Artist & Cover Designer

Ephraim L. Gibas
IT & Logistics

Inilathala ng: Kagawaran ng Edukasyon Rehiyon 4A CALABARZON
Patnugot: Wilfredo E. Cabral
Pangalawang Patnugot: Ruth L. Fuentes

PIVOT 4A CALABARZON EsP G6

Gabay sa Paggamit ng PIVOT 4A Learner's Material

Para sa Tagapagpadaloy

Ang modyul na ito ay inihanda upang makatulong sa ating mga mag-aaral na madaling matutuhan ang mga aralin sa asignaturang **Edukasyon sa Pagpapakatao**. Ang mga bahaging nakapaloob dito ay sinigurong naaayon sa mga ibinigay na layunin.

Hinihiling ang iyong paggabay sa ating mga mag-aaral para sa paggamit nito. Malaki ang iyong maitutulong sa pag-unlad nila sa pagpapakita ng kakayahang may tiwala sa sarili na kanilang magiging gabay sa mga sumusunod na aralin.

Para sa Mag-aaral

Ang modyul na ito ay ginawa bilang sagot sa iyong pangangailangan. Layunin nitong matulungan ka sa iyong pag-aaral habang wala ka sa loob ng silid-aralan. Hangad din nitong mabigyan ka ng mga makabuluhang oportunidad sa pagkatuto.

Ang sumusunod ay mahahalagang paalala sa paggamit ng modyul na ito:

1. Gamitin ang modyul nang may pag-iingat. Huwag lalagyan ng anomang marka o sulat ang anomang bahagi nito. Gumamit ng hiwalay na papel sa pagsagot sa mga gawain sa pagkatuto.
2. Basahing mabuti ang mga panuto bago gawin ang bawat gawain.
3. Maging tapat sa pagsasagawa ng mga gawain at sa pagwawasto ng mga kasagutan.
4. Tapusin ang kasalukuyang gawain bago pumunta sa iba pang pagsasanay.
5. Punan ang **PIVOT Assessment Card for Learners** sa pahina 38 sa pamamagitan ng akmang simbolo sa iyong Lebel ng Performans pagkatapos ng bawat gawain.
6. Pakibalik ang modyul na ito sa iyong guro o tagapagpadaloy kung tapos nang sagutin ang lahat ng pagsasanay.

Kung sakaling ikaw ay mahirapang sagutin ang mga gawain sa modyul na ito, huwag mag-aalinlangang konsultahin ang iyong guro o tagapagpadaloy. Maaari ka ring humingi ng tulong sa iyong magulang o taga pag-alaga, o sinomang mga kasama sa bahay na mas nakatatanda sa iyo. Laging itanim sa iyong isipang hindi ka nag-iisa.

Umaasa kami na sa pamamagitan ng modyul na ito, makararanas ka ng makahulugang pagkatuto at makakukuha ka ng malalim na pang-unawa. Kaya mo ito!

Mga Bahagi ng PIVOT 4A Modyul

	K to 12 Learning Delivery Process	Nilalaman
Panimula (Introduction)	Alamin	Ang bahaging ito ay naglalahad ng MELC at ninanais na resulta ng pagkatuto para sa araw o linggo, layunin ng aralin, pangunahing nilalaman at mga kaugnay na halimbawa para makita ng mag-aaral ang sariling kaalaman tungkol sa nilalaman at kasanayang kailangan para sa aralin.
	Suriin	
Pagpapaunlad (Development)	Subukin	Ang bahaging ito ay nagtataglay ng mga aktibidad, gawain at nilalaman na mahalaga at kawili-wili sa mag-aaral. Ang karamihan sa mga gawain ay umiinog sa mga konseptong magpapaunlad at magpapahusay ng mga kasanayan sa MELC. Layunin nito na makita o matukoy ng mag-aaral ang alam niya, hindi pa niya alam at ano pa ang gusto niyang malaman at matutuhan.
	Tuklasin	
	Pagyamanin	
Pakikipagpalihan (Engagement)	Isagawa	Ang bahaging ito ay nagbibigay ng pagkakataon sa mag-aaral na makisali sa iba't ibang gawain at oportunidad sa pagbuo ng kanilang mga Knowledge Skills at Attitudes (KSA) upang makahulugang mapag-ugnay-ugnay ang kaniyang mga natutuhan pagkatapos ng mga gawain sa Pagpapaunlad o D. Inilalantad ng bahaging ito sa mag-aaral ang totoong sitwasyon/gawain sa buhay na magpapasidhi ng kaniyang interes upang matugunan ang inaasahan, gawing kasiya-siya ang kaniyang pagganap o lumikha ng isang produkto o gawain upang ganap niyang maunawaan ang mga kasanayan at konsepto.
	Linangin	
	Ilangkop	
Paglalapat (Assimilation)	Isaisip	Ang bahaging ito ay maghahatid sa mag-aaral sa proseso ng pagpapakita ng mga ideya, interpretasyon, pananaw, o pagpapahalaga upang makalikha ng mga piraso ng impormasyon na magiging bahagi ng kaniyang kaalaman sa pagbibigay ng epektibong repleksiyon, pag-uugnay o paggamit sa alinmang sitwasyon o konteksto. Hinihikayat ng bahaging ito ang mag-aaral na lumikha ng mga estrukturang konseptuwal na magbibigay sa kaniya ng pagkakataong pagsama-samahin ang mga bago at dati ng natutuhan.
	Tayahin	

Ang modyul na ito ay nagtataglay ng mga pangunahing impormasyon at gabay sa pag-unawa ng mga Most Essential Learning Competencies (MELCs). Ang higit na pag-aaral ng mga nilalaman, konsepto at mga kasanayan ay maisasakatuparan sa tulong ng K to 12 Learning Materials at iba pang karagdagang kagamitan tulad ng Worktext at Textbook na ipagkakaloob ng mga paaralan at/o mga Sangay ng Kagawaran ng Edukasyon. Magagamit din ang iba pang mga paraan ng paghahatid ng kaalaman tulad ng Radio-based at TV-based Instructions o RBI at TVI.

Pagpapahalaga at Pagtupad sa Responsibilidad

I

Aralin

Ang kakayahan sa pagdedesisyon sa buhay ay isang nakapakahalagang kasanayan para sa mag-aaral na tulad mo. At sa bawat desisyon na iyong ginagawa ay may mga hakbang na dapat sundin para sa ikabubuti ng lahat. Binabati kita! Ang kasanayang ito ay naipamalas mo na sa unang markahan. Tiyak na ikaw ay handa na upang magsagawa ng tamang desisyon ng may katatagan ng loob para sa ikabubuti ng lahat.

Para naman sa ikalawang markahan, inaasahan na maisasabuhay mo ang pagkakaroon ng bukas na isipan at kahinahunan sa pagpapasiya para sa kapayapaan ng sarili at kapwa.

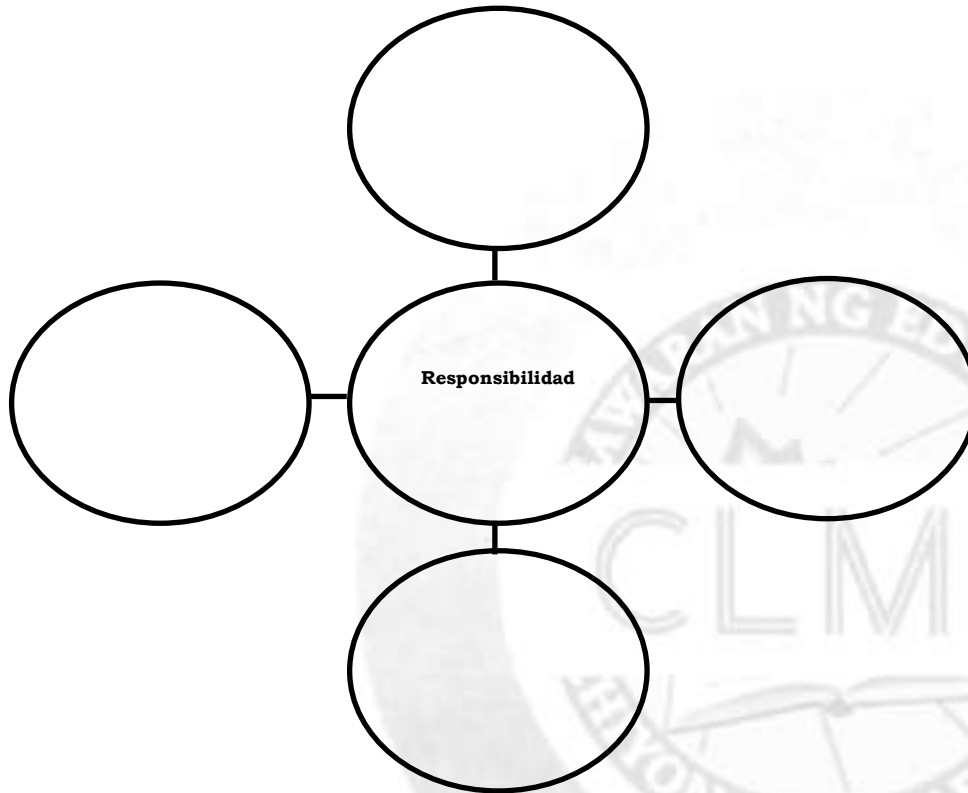
Sa pagtatapos ng araling ito, inaasahan na maipapakita mo ang kahalagahan ng pagiging responsable sa kapwa: a) pangako o pinagkasunduan, b) pagpapanatili ng mabuting pakikipagkaibigan, at c) pagiging matapat

Pagmasdan ang mga larawan sa ibaba. Sila ba ay nagpapakita ng kahalagahan ng pagiging responsable sa kapwa? Paano nila ito ipinakita?

D

Gawain sa Pagkatuto Bilang 1: Magbigay ng apat na salitang may kaugnayan sa kahulugan ng salitang responsibilidad. Sa iyong sagutang papel, punan ang **Word Bubble** sa ibaba.

Mahusay! Natukoy mo na ang kahulugan ng salitang responsibilidad. Ngayon naman ay palalimin natin ang talakayan hinggil dito. Bakit nga ba mahalaga ang pagtupad ng responsibilidad ng isang tao?

Unang-una, ang pagtupad ng responsibilidad o pagiging responsable ay nagpapanatili ng mabuting ugnayan sa ating kapwa, kaibigan at kapamilya. Maipapakita mo ito sa pamamagitan ng pagiging mapanagutan sa pagtupad sa mga pangakong binitiwang. Ang pagkakaroon ng isang salita ay indikasyon na ikaw ay tapat at may mabuting karakter.

Naranasan mo na bang magbigay at mabigyan ng pangako? Tandaan, sa bawat pangako na binibitawan ay may katumbas palagi itong pananagutan. Maliit man o malaki ang iyong pangako, hindi ito dapat mapako. Ika nga ng mga matatanda, “Huwag mong yakapin ang puno kung alam mong hindi mag-aabot ang iyong mga kamay”. Ganon rin sa pagbibitaw ng pangako. Huwag kang mangangako kung hindi mo naman ito kayang tuparin.

Ngunit may mga pagkakataon na hindi maiiwasan na hindi natin natutupad ang mga binitiwang pangako dahil sa mga personal na dahilan o mga hindi inaasahang pangyayari. Halimbawa, ang pagkakaroon ng karamdaman o hindi inaasahang suliranin sa tahanan o paaralan na nagiging hadlang upang hindi matupad ang ipinangako. Kapag nangyari ito ay hindi naman ibig sabihin na ikaw ay iresponsable. Upang maiwasan na mapahiya o matawag na iresponsable ay matuto kang humingi ng paumanhin at magpaliwanag kung bakit hindi mo natutupad o natupad ang iyong pangakong binitiwan. Sa pamamagitan nito ay mapapanatili mo pa rin ang magandang ugnayan sa taong iyong napangakoan. Dahil dito hindi mo masisira ang tiwala ng kapwa sa iyo.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 2: Lagyan ng puso (♥) ang pangungusap kung ito ay nagpapakita ng pagiging responsable at malungkot na mukha (☹) naman kung nagpapakita ito ng pagiging iresponsable. Gawin ito sa iyong sagutang papel.

- ___1. Pagsasawalang kibo upang makalimutan ang hindi natupad na pangako.
- ___2. Pagtupad sa anumang kasunduan sa tahanan man o sa paaralan.
- ___3. Paghahanap ng dahilan upang matakasan ang ipinangako sa kaibigan.
- ___4. Pagbibigay ng pangako kahit na alam na hindi ito kayang tuparin.
- ___5. Pagtatago ng sikreto sa kaibigan upang hindi masaktan ang kaniyang damdamin.

- ___6. Paghingi ng paumanhin sa mga pagkakataong hindi natutupad ang ipinangako.
- ___7. Pagpapasa ng mga proyekto sa itinakdang oras.
- ___8. Pagsasabi ng totoo sa lahat ng oras kahit ito pa ay makasakit sa damdamin ng iyong kaibigan.
- ___9. Sinusubukan ang lahat ng paraan upang tuparin ang pinangako.
- ___10. Pag-iwas sa pagbibigay ng pangakong hindi kayang tuparin.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 3: Basahin at unawain ang bawat pahayag na nagpapakita ng pagiging iresponsable. Ipaliwanag ang di-mabuting dulot nito. Gawin ito sa iyong sagutang papel.

1. Nangako si June sa kaniyang OFW na nanay na di na magpupuyat upang hindi na mahuli sa klase. Ngunit hindi niya ito tinupad at ipinagpatuloy ang pagpupuyat gamit ang kanilang **computer**.
2. Araw ng palugit ng pagpapasa ni Rica ng kaniyang proyekto ngunit hindi pa niya ito nasisimulan dahil abala siya sa panonood ng telebisyon at paggamit ng **cellphone** araw-araw.
3. Hiniram ni Jeff ang sapatos ng kaniyang kaibigan at ipinangakong ibabalik ito kinabukasan dahil gagamitin rin ito ng kaniyang kaibigan. Kinabukasan ay ginamit pa rin ni Jeff ang sapatos at hindi ito ibinalik sa kaniyang kaibigan.
4. Alam ni Josh na bawal ang mag-**cutting classes** ngunit ginawa pa rin niya ito dahil wala siyang maipapasang takdang aralin sa kaniyang guro.
5. Hindi kinikibo ni Peter ang kaniyang kaibigan dahil nakalimutan nitong tuparin ang kanilang kasunduan na tutulungan siya nito sa pagsasanay sa talumpati

Ngayon naman ay tunghayan natin ang istorya ni Paco at Pinky na tiyak na iyong kapupulutan ng aral.

Si Paco, Natutong Tumupad sa Pangako

Ang magkaibigan na sina Paco at Pinky ay malapit sa isa't-isa. Si Paco ay nasa ikaanim na baitang at si Pinky naman ay nasa ikalimang baitang. Isang araw ay humingi ng tulong si Pinky kay Paco sa kaniyang proyekto sa **online class**.

“Kuya Paco, maaari n’yo po ba akong tulungan sa aking proyekto sa asignaturang matematika? Alam kong mahusay ka dito at nahihirapan po kasi ako.”

Tugon ni Paco, *“Aba, syempre naman Pinky, tutulungan kita diyan sa iyong proyekto bukas. Tatapusin ko lamang ang aking takdang aralin sa **online class**.”*

Tuwang-tuwa si Pinky sa sagot ng kaniyang kaibigan na si Paco, kung kaya’t naging abala na lamang siya sa iba pa niyang takdang aralin sa **online class**. Kinabukasan hinintay ni Pinky ang pagtupad ni Paco sa kaniyang pangako. Ngunit ito ay nakalimutan ni Paco. Naging abala siya sa paglalaro ng **mobile games**. Lumipas ang maghapon, hindi natupad ni Paco ang kaniyang pangako sa kaibigan. Kung kaya’t si Pinky ay nalungkot.

“Pinky, naging abala ako sa paglalaro at nakalimutan kong tulungan ka sa iyong proyekto sa matematika.” Paliwanag ni Paco sa kaibigan.

Hindi sumasagot si Pinky kay Paco at nanatili itong tahimik. Hindi malaman ni Paco kung ano ang kaniyang gagawin dahil nakita niyang masama ang loob ni Pinky sa kaniya at hindi siya kinikibo nito. Kung kaya’t nag-**video call** si Paco sa kaniyang Nanay na isang **Overseas Filipino Worker (OFW)** upang humingi ng payo.

*“Inay, ano pong dapat kong gawin? Hindi po ako kinikibo ni Pinky dahil hindi ko po siya natulungan sa kaniyang proyekto sa **online class**,” ang sumbong ni Paco sa kanyang nanay.*

“Paco, tapatin mo nga ako, nangako ka ba kay Pinky na tutulungan mo siya?” tanong ng kaniyang ina.

*“O p o i n a y , nangako po ako sa k a n i y a n g u n i t nakalimutan ko po itong gawin dahil naglaro po ako ng **mobile games**,” tugon ni Paco.*

“Anak, anoman ang mangyari, dapat ay marunong kang tumupad sa iyong pangako lalo na sa iyong kaibigan. Ang isa sa paraan upang mapanatili ang mabuting pagkakaibigan ay ang pagkakaroon ng isang salita,” pangaral ng kanyang nanay.

*“Tandaan mo, ang pangako ay hindi dapat napapako. At ang pagtupad dito ay nagpapakita na ikaw ay isang responsable at tapat na bata. Ngayon dahil nabigo kang tuparin ang pangako mo, humingi ka ng paumanhin sa iyong kaibigan at tulungan mo siya sa kaniyang mga proyekto sa **online class**. At isa pa, magkaroon ka ng disiplina sa paglalaro ng **mobile games**. Limitahan mo ang oras ng paglalaro at huwag mong sayangin ang oras mo dito. Gumawa ka ng mas kapaki-pakinabang na bagay tulad ng pagtulong mo sa iyong kaibigan,” patuloy ng nanay.*

*Matapos ang **videocall** ay agad pumunta si Paco sa kaniyang kaibigan upang humingi ng paumanhin.*

“Pinky, pasensiya ka na at di ko natupad ang pangako ko. Kung maaari sana ay mapatawad mo ako at nais ko sanang matulungan ka at bumawi sa iyong proyekto,” paliwanag ni Paco sa kaibigan.

“Kuya Paco, hindi kita kinikibo dahil nasaktan ang damdamin ko sa paglimot mo sa pangako mo. Huwag mo ng uulitin iyon ah,” tugon ni Pinky.

*“Salamat Pinky at binigyan mo ako ng isa pang pagkakataon para makabawi sa iyo. Natutunan ko na napakahalaga na tumupad at maging tapat sa pangakong binitawan. Magiging responsable na ako simula ngayon at babawasan ko na ang oras ko sa **mobile games**. Pangako iyan kaibigan.”* pangako ni Paco kay Pinky.

Mula nga sa araw na iyon ay nagsimulang magbago si Paco. Nag-aaral na siya at itinigil niya ang paglalaro ng **mobile games**.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 4: Tayahin ang iyong pag-unawa mula sa binasang kwento ni Paco at Pinky. Sa iyong sagutang papel, sagutin ang mga tanong.

1. Bakit mahalaga ang pagiging mapanagutan sa pangakong binitawan?
2. Ano ano ang mga kilos o gawain na nagpapakita ng pagiging responsable?
3. Ano ano ang mga hakbang upang mapanatili ang pagiging responsable?
4. Paano tayo naaapektuhan ng mga di-mabuting dulot ng pagiging irresponsible?
5. Ano ang mga dapat gawin kung ikaw ay di makatupad sa iyong ipinangako?
6. Naging irresponsible ba si Paco? Ipaliwanag.
7. Tama ba na sumama ang loob ni Pinky kay Paco? Ipaliwanag.
8. Ano ang naging epekto ng pagiging irresponsible ni Paco?
9. Bakit mahalaga na ikaw ay marunong humingi ng tawad sa tuwing hindi mo natutupad ang iyong ipinangako?
10. Ano ang iyong natutunan mula sa kuwento ni Paco at Pinky?

E

Gawain sa Pagkatuto Bilang 5: Basahin ang sitwasyon sa ibaba. Lagyan ng tsek (✓) kung ito ay nagpapakita ng pagtupad sa pangako o kasunduan; ekis (✕) naman kung hindi. Gawin ito sa iyong sagutang papel.

- _____ 1. Nagdriwang ng ika- 12 kaarawan si Martha. Hindi nakadalo ang kanyang kaibigang si Alicia dahil nakalimutan niya ito.
- _____ 2. Bagama't hirap sa buhay, pinilit pa rin ni Mang Berto na bumili ng masarap na pagkain bilang pasalubong kay Anthony gaya ng pangako niya sa anak.
- _____ 3. Hindi na nakikipag-away si Solomon ayon sa napag-usapang kasunduan nilang magkaibigan.
- _____ 4. Nasabi sa sarili ni Imelda na makikiisa siya sa mga gawain sa bahay bilang usapan nilang magkapatid.
- _____ 5. Humiram ng laruan si Andres sa kapitbahay na si Chester. Hindi niya ito isinauli.
- _____ 6. Sumama si Jessie sa mga kaibigan dahil napagkasunduan nilang bisitahin ang isa pa nilang kaklase.
- _____ 7. Nakalimutan ni Aimee na i-**text** ang nanay pagkarating sa **training venue** tulad ng ipinangako niya.
- _____ 8. Nagalit si Beth sa kaibigan dahil hindi ito pumunta sa pinagkasunduan nilang palaraun.
- _____ 9. Nagtatampo si Rye sa kanyang tatay dahil hindi umuwi sa araw na ipinangako nito.
- _____ 10. Tuwang-tuwa si Michelle dahil ibinili siya ng kanyang nanay ng ipinangakong laruan na pinakapangarap niya.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 6: Suriin at pagnilayan ang liriko ng awiting “**Pananagutan**” na isinulat ni Rev. Fr. Eduardo Pardo Hontiveros, SJ. Pumili ng dalawang miyembro ng inyong pamilya at basahin sa harapan nila ang liriko ng awitin. Pagkatapos ay kapanayamin ang mga ito gamit ang mga tanong sa ibaba. Itala ang kanilang mga sagot sa iyong sagutang papel.

Pananagutan

Walang sinuman ang nabubuhay, para sa sarili lamang

Walang sinuman and namamatay, para sa sarili lamang

Tayong lahat ay may pananagutan sa isa’t isa

Tayong lahat ay tinipon ng Diyos

Na kapiling nya.

1. Mula sa liriko ng awiting “**Pananagutan**”, ano ang mensahe ang nais nitong iparating sa atin?
2. Bakit mahalaga na tumupad sa pangako o kasunduan?
3. Naranasan mo na bang hindi natupad ang pangako o kasunduang binitawan ng iyong kapwa sa iyo? Ano ang ginawa mo hinggil dito?
4. Naniniwala ka ba na sa bawat pangakong ating binibitiwan ay may kaakibat itong pananagutan? Ano ang pananagutan para sa iyo?
5. Ano ano ang mga hakbang na dapat gawin upang makatupad sa iyong mga pangako?

Gawain sa Pagkatuto Bilang 7: Basahin ang mga sitwasyon. Piliin ang titik ng tamang sagot. Gawin ito sa iyong sagutang papel.

1. Ito ay tumutukoy sa sinabi, ginawa, o anumang bagay na hindi pinananagutan o walang pagsasaalang-alang sa kapwa.
 - A. Matapat
 - B. Responsable
 - C. Iresponsable
 - D. Pagsisinungaling
2. Ito ay tumutukoy sa lahat ng tao sa paligid.
 - A. Kapuwa
 - B. Kaibigan
 - C. Kapitbahay
 - D. Pamayanan
3. Ito ay pahayag na tumitiyak sa pagtupad o hindi pagtupad sa isang bagay. Ito rin ay tumutukoy sa anomang ginagamit bilang garantiya.
 - A. Kilos
 - B. Sumpa
 - C. Pangako
 - D. Katapatan
4. Sa mga pagkakataon na ikaw ay hindi nakakatupad sa isang kasunduan o sa iyong mga ipinangako, ano ang dapat mong gawin?
 - A. Huwag na lamang ito pag-usapan at hayaan na ito ay makalimutan ng taong iyong pinangakuan.
 - B. Iwasan ang taong pinangakuan upang makaiwas sa pagtatalo o paninisi na hindi kinakailangan.
 - C. Humingi ng paumanhin at ipaliwanag ang dahilan kung bakit hindi ka nakatupad sa pangako o kasunduan.
 - D. Hintayin na lumapit o komprontahin ka ng taong iyong pinangakuan upang malaman kung masama ba ang loob niya sa iyo o hindi.
5. May kasabihan na pagdating sa pangako, “huwag mong yakapin ang puno kung alam mong hindi mag-aabot ang iyong mga kamay”. Ano ang ibig sabihin nito?
 - A. Ang pangako ay palaging may kaakibat na pananagutan.
 - B. Huwag kang magbibitaw ng pangakong hindi mo kayang tuparin.
 - C. Simple o mahirap man ang iyong binitiwang pangako ay dapat mo itong tuparin.
 - D. Kailanman ay huwag kang mangangako upang ikaw ay makaiwas na makasakit ng damdamin ng iyong kapwa.
6. Ang mga sumusunod ay nagpapakita ng pagpapahalaga sa pagiging responsable sa kapwa MALIBAN sa:
 - A. Pangangako kahit mahirap itong gawin.
 - B. Pagtupad sa mga pangako o kasunduan.
 - C. Pagiging matapat sa anomang sitwasyon.
 - D. Pagpapanatili ng mabuting ugnayan sa kapwa.

7. Natuwa si Jacky ng ibinigay ng kaniyang nanay ang ipinangako nitong bagong **cellphone** na kaniyang gagamitin sa **online class**. Ngunit hindi ito ang tatak ng **cellphone** na kaniyang gusto at ito lang ang nakayanang bilhin ng kaniyang nanay. Naging responsable ba ang nanay ni Jacky?
- A. Opo, dahil natuwa si Jacky sa ibinigay ng kaniyang nanay.
 - B. Hindi po, dahil hindi niya binili ang tatak ng **cellphone** na gusto ni Jacky.
 - C. Hindi po, dapat hindi na lang siya bumili para hindi sumama loob ni Jacky.
 - D. Opo, sapagkat tinupad niya ang kaniyang pangako na bibili ito ng **cellphone**.
8. Isang linggo na ang lumipas ngunit hindi pa rin isinasauli ng kaibigan ni Coralie ang kaniyang aklat. Ipinangako ito na ibabalik rin kinabukasan mula ng hiniram ito. Kung ikaw si Coralie, ano ang gagawin mo?
- A. Isusumbong ito sa kaniyang magulang upang siya ay mapagalitan.
 - B. Iisipin ko na lamang na ito ay nakalimutan niya at hindi sinasadya.
 - C. Tuturuan ko siya na maging responsable at matutong magsauli ng hiniram na gamit sa tamang oras.
 - D. Hindi ko na papansinin ang kaibigan upang maramdaman niyang masama ang loob ko sa hindi niya pagsauli ng aking aklat.
9. Ipinangako ng Tatay ni Karen na pagdating niya mula sa trabaho ay tutulungan at gagabayan niya ito sa kaniyang mga gawain sa **module**. Ngunit dahil sa pagod ay nakatulog na ito pagdating niya sa bahay. Ano sa palagay mo ang dapat na maging tugon ni Karen dito?
- A. Sasama ang loob at hindi na muling hihingi ng tulong mula sa aking tatay.
 - B. Kakausapin ang aking tatay hinggil sa nangyari at sasabihin ang saloobin hinggil dito.
 - C. Ipagsasawalang kibo na lamang ito at humingi na lamang ng tulong mula sa ibang tao.
 - D. Umiyak na lamang at kalimutan ang nangyari dahil pagod ang aking tatay mula sa trabaho.
10. Alin sa mga sumusunod ang nagpapakita ng pagiging responsable?
- A. Si Jaypee na isinasauli ang mga gamit na kaniyang hiniram sa takdang oras.
 - B. Si Janine na pinasasagutan ang mga gawain sa **module** sa kaniyang mga magulang.
 - C. Si Louie na nililibre ang kaniyang mga kaibigan gamit ang perang ibinibigay ng kaniyang mga magulang.
 - D. Si Mico na ipinapakopya ang sagot niya sa **module** sa kaniyang mga kaklase upang sila ay hindi na mahirapang pumasa.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 8: Sa iyong sagutang papel, sagutin ang talahanayan. Sa ikalawang kolum ay ang pangako o kasunduang binitawan, lagyan ng tsek ang ikatlo o ikaapat na kolum kung ito ay iyong natupad o hindi. Sa panglimang hanay ay ilagay ang dahilan o naging epekto ng iyong nagawa.

Petsa	Pangako	Natu- pad	Di- natupad	Dahilan/Naging epekto
Lunes	<i>Halimbawa:</i> Tutulungan si Nanay sa gawaing bahay			Natuwa si Nanay sa akin at binilhan niya ako ng bagong damit.
Martes	<i>Halimbawa:</i> Tutulungan ko sa takdang ara- lin ang aking kapatid			Sumama ang aking pakiramdam kung kaya't hindi ko natulungan ang aking kapatid. Humingi ako ng paumanhin at nangakong tutulong siya pag ako ay magaling na.
Miyerkules				
Huwebes				
Biyernes				

Gawain sa Pagkatuto Bilang 9: Gumawa ng isang maikling tula na nagpapakita ng pagpapahalaga ng pagiging responsable sa kapwa: pangako o pinagkasunduan, pagpapanatili ng mabuting pakikipagkaibigan, at pagiging matapat. Gawing gabay sa paggawa ang pamantayan sa ibaba. Gawin ito sa iyong sagutang papel.

Pamantayan ng Kasanayan Ang gawa ay:	Mahusay	Maayos	Kailangan ng Pag-unlad
1. nagpapakita ng pagpapahalaga ng pagiging responsable sa kapwa.			
2. nagkapagbibigay ng maganda at malinaw na mensahe.			
3. nagpapakita ng pagkamalikhain.			

Gawain sa pagkatuto Bilang 9-A: Gumawa ng Panata ng Mag-aaral. Maari kang gumawa ng sariling sulat o gamiting gabay ang halimbawa na pormat sa ibaba. Gawin ito sa iyong sagutang papel.

Panata ng Mag-aaral

Ako si _____ ng baitang _____ pangkat _____ ay buong pusong nagngangako na _____ na iniatang sa akin ng _____ ngayong _____.

Simula sa araw na ito ay tutupdin ko ang mga inaasahang gawain gaya ng mga sumusunod:

Kalakip ng sulat na ito ang kusang loob na pangsang-ayon tulad ng _____ upang masiguro kong magagawa ang aking pangako bilang pagsunod sa aking binitiwang salita.

Salamat po!

Lagda ng Mag-aaral

Lagda ng Magulang

A

Sa iyong sagutang papel, buoin ang mahalagang kaisipang ito.

Sa bawat pangako na binibitawan ay may katumbas palagi itong _____. Maliit man o malaki ang iyong pangako, hindi ito dapat _____. Ika nga ng mga matatanda, “Huwag mong yakapin ang puno kung alam mong hindi mag-aabot ang iyong mga kamay”. Ganon rin sa pagbibitaw ng pangako. Huwag kang mangangako kung hindi mo naman ito kayang _____.

Upang maiwasan na mapahiya o matawag na iresponsable ay matuto kang humingi ng paumanhin at magpaliwanag kung bakit hindi mo matutupad o natupad ang iyong pangakong binitawan. Sa pamamagitan nito ay mapapanatili mo pa rin ang magandang _____ sa taong iyong napangakoan. Dahil dito hindi mo masisira ang _____ ng kapwa sa iyo,

Pagpapahalaga sa mga Kakayahan

Aralin

I

Sa isang batang tulad mo, ang pagpapahalaga at pagtupad sa iyong responsibilidad ay isang katangian na magpapaunlad sa iyong pagiging bukas ang isipan at kahinahunan sa pagpapasiya para sa sarili at sa kapwa. Ikaw ay magaling sapagkat ito ay natutuhan mo mula sa unang aralin.

Sa araling ito ay inaasahan naman na ikaw ay makapagpapakita ng paggalang sa ideya o suhestiyon ng kapwa. Pagmasdan ang larawan. Sila ba ay nagpapakita ng paggalang sa ideya o suhestiyon ng iba? Paano nga ba ipapakita ang paggalang sa ideya ng iba?

D

Gawain sa Pagkatuto Bilang 1: Hanapin ang salitang tinutukoy sa mga sumusunod na kahon sa ibaba. Gawin ito sa iyong sagutang papel.

1. Ito ay kagandahang-asal na nararamdaman o ipinapakita sa pamamagitan ng mataas na pagkilala o pagtingin.
2. Ito ay mga bagay-bagay na binuo o inilarawan sa isip.
3. Ito ay kilos ng pagbibigay ng halimbawa o panukala.
4. Ito ay tumutukoy sa lahat ng tao sa iyong paligid.
5. Ito ay anumang hindi maayos o mga magkasundong dalawa o higit pang panig.

Paggalang	Magkasalungat		Suhestiyon
Ideya	Kapatid	Pag-aaral	Kapwa

Gawain sa Pagkatuto Bilang 2: Suriing at pag-aralang mabuti ang mga sumunod na larawan at diyalogo . Sagutin ang mga tanong sa sumunod na pahina. Gawin ito sa iyong sagutang papel.

Mga Tanong:

1. Ano kaya ang maging epekto kay Rina tungkol sa sinabi ni Bob sa kaniyang poster?
2. Tama ba ang sinabi ni Bob? Ipaliwanag.
3. Gaano kahalaga ang suhestiyon na ibinigay ni Tim kay Rina? Paano maapektuhan si Rina nito?
4. Ano ang pinagkaiba ng mga pangyayari sa una at ikalawang larawan?
5. Ano ang naging epekto ng suhestiyon ni Arnie kay Jay?
6. Ano ang iyong mga natutuhan mula sa mga pangyayari sa dalawang larawan?
7. Gaano kahalaga para sa iyo ang pagbibigay ng ideya o suhestiyon?
8. Paano mo ipinapakita sa iyong kapwa ang paggalang sa kaniyang ideya o suhestiyon?
9. Ano ang tamang paraan ng pagsalungat sa ideya o suhestiyon ng iyong kapwa?
10. Kung sakaling may sumalungat sa iyong suhestiyon o ideya, ano ang gagawin mo?

Ikaw ay mahusay sapagkat natutuhan mo ang kahulugan at kahalagahan ng ideya at suhestiyon. Nakapagbigay ka rin ng mga hakbang sa pagbuo ng maayos na ideya o suhestiyon at nakapagbigay ng mga paraan sa pagpapakita ng may paggalang dito.

Ngayon ay alamin ang mga dapat gawin kung kokontrahin ang suhestiyon ng iba, alamin rin ang mga dapat gawin kung makatatanggap ng pagsalungat sa ideya o suhestiyon.

Ngayon naman ay palalimin natin ang ating talakayan sa kahalagahan ng **ideya o suhestiyon**. Bakit nga ba ito mahalaga? Ang pagkakaroon ng isang ideya ay makakatulong sa pagpapalawak at pagpapa-unlad ng isa pang ideya. Kung kaya't ang pagpapalitan ng ideya ay maaaring makabuo ng isang kapaki-pakinabang na resulta.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 3: Basahin ang talata tungkol sa **Wright Brothers**. Alamin kung paano nila naipakita ang pagpapahalaga sa suhestiyon, mungkahi o ideya ng isa't-isa. Gawin ito sa iyong sagutang papel.

May nagawang imbensiyon ang **Wright Brothers**. Mula sa ideya ng isang kapatid ay nagkasundo silang dalawang magkapatid na lumikha ng isang imbensiyon na magiging malaki ang pakinabang hindi lamang sa kanila kung hindi

sa buong mundo. Dahil sa kanilang pinagsamang ideya ay naimbento nila ang eroplano na hanggang sa kasalukuyan ay naging isa sa pangunahing

transportasyon na ginagamit sa buong mundo. Kung hindi dahil sa kanilang pagtutulungan at pagbibigayan ng ideya, hindi mabubuo ang imbensiyon nilang eroplano.

Kung nagawa nila ito ay maaari mo rin itong magawa sa pamamagitan ng pagpapahalaga sa pagbibigay at pagtanggap ng ideya. Huwag kang matakot sabihin ang iyong saloobin at buksan ang iyong isip sa ideya ng iba. At isa naman sa mahalagang dapat isaalang-alang ay ang mga paraan ng pagpapakita at pagtanggap ng ideya o suhestiyon ng may paggalang.

Napakahalaga na ito ay iyong matutuhan sapagkat inaasahan na makakasalamuha mo ang iba't-ibang tao na may iba't-ibang pag-uugali, paniniwala, kultura, hilig o paninindigan.

Sa kabila ng mga pagkakaibang ito, may mga paraan upang ito ay harapain at unawain. Ang mga paraan na tatalakayin ay makakatulong rin upang magkaroon ng magandang ugnayan sa kapwa.

1. *Sa pagtanggap ng anomang ideya o suhestiyon ay matutong makinig.* Madaling sabihin ngunit mahirap gawin sapagkat maaaring naririnig natin ang suhestiyon ng ating kapwa ngunit lumalabas naman ito sa kabilang tainga.

Bagamat may mga pagkakataon na may sumasalungat sa iyong ideya, pakinggan mo pa rin ito at ituon ang iyong atensiyon dito. Kung gusto mong maipakita ang paggalang sa pagbibigay o pagtanggap ng suhestiyon dapat ay matuto ka muna makinig sa mga sinasabi ng iyong kapwa. Itigil mo muna ang iyong mga ginagawa at tumingin ka sa iyong kinakausap bilang respeto.

2. May mga pagkakataon na may mga hindi magandang nangyayari sa araw natin at sa ating kapwa tulad ng mga simpleng pagkakamali o pagkabigo sa gawain o proyekto. Kung ito man ay makaharap mo, subukan mo munang *pasiglahin* ang iyong kapwa sa pamamagitan ng pagsasabi tulad halimbawa ng *“huwag kang mag-alala, maaayos rin natin iyan.”*

3. Ang pagpapasigla bago magbigay ng anumang suhestiyon o ideya ay isang paraan upang ipakita ang iyong paggalang sa anumang pinagdadaanan ng iyong kapwa. Sa tuwing nakakagawa ng mabuti ang iyong kapwa, batiin mo siya at bigyan ng pugay ang kaniyang mga mabuting nagawa. Sa pamamagitan nito ay makukuha mo ang kanilang interes at respeto. Huwag kakalimutan na sa pagbibigay ng suhestiyon ay mag-alok ka ng tulong na maaari mong maibigay sa iyong kapwa.

4. At *palaging magpasalamat at matutong makisuyo* (paggamit ng salitang pakiusap/paki). Sa tuwing makikinig sa ideya o suhestiyon ng iyong kapwa, palaging magpasalamat tanggapin mo man ito o hindi.

5. At sa tuwing magbibigay ng suhestiyon ay gumamit ng “*paki, makikisuyo*” upang ipakita ang paggalang sa pagbibigay ng ideya at suhestiyon.

E

Gawain sa Pagkatuto Bilang 4: Sa pakikipag-ugnayan sa ating kapwa, may mga pagkakataon na nagpapakita ng paggalang at di-paggalang sa pagbibigay ng suhestiyon o ideya. Ilagay ang (♥) kung ito ay nagpapakita ng paggalang sa pagbibigay ng suhestiyon o ideya at (☹) naman kung hindi. Gawin ito sa iyong sagutang papel.

- _____ 1. Hindi raw maganda ang boses ko sabi ni Dan. Ayoko na uling kumanta.
- _____ 2. Mataas ang nakuha nating marka sa pangkatang gawain dahil masisipag tayo. Sana tayo uli ang magkakagrupa.
- _____ 3. ‘Wag ka na lang sumali sa amin Gen, hindi ka naman magaling sumayaw.
- _____ 4. Huwag kang susuko Pat, ipagpatuloy mo lang ang pagtutula mo, gagaling ka rin.
- _____ 5. ‘Di na natin kailangang ipagpatuloy ang proyekto natin, hindi naman tayo tinutulungan ng ating mga kagrupa.

- ____ 6. Sa dami ng iyong sinasabi hindi na kita maintidihan kaya kung pwede tumigil ka na.
- ____ 7. Kelly paki sabihan naman ang kapatid mo na gumising ng maaga para hindi na siya mahuli sa klase.
- ____ 8. Wala na akong pakialam kung tama o mali itong gagawin nating proyekto, bahala na!
- ____ 9. ‘Wag na tayong mag-aral. Mangopya na lamang tayo sa pagsusulit mamaya.
- ____ 10. Salamat sa pagpapahiram mo ng **ballpen**. Hayaan mo babawi ako sa iyo.

Gawain Pagkatuto Bilang 5: Sa iyong sagutang papel, kopyahin at sagutan ang gawain. Lagyan mo ng tsek (✓) kung gaano mo kadalas naisagawa ang mga gawaing nabanggit sa ibaba.

Pagpapahalaga sa Pagbibigay ng Suhestiyon o Mungkahi	Naisasagawa		
	Madalas Ginagawa	Madalang Ginagawa	Hindi Ginagawa
Nakikinig sa suhestiyon bilang paggalang sa ideya ng iba.			
Tumitingin sa kausap upang ipakita ang respeto.			
Pagbibigay ng pampasiglang salita gaya ng ‘huwag mag-alala, maaayos rin natin iyan’.			
Pagpapasalamat sa ssuhestiyon ng ibang tao.			
Pakinggan din ang suhestiyon bagama’t ito ay salungat.			

Batay sa iyong mga sagot, gaano mo kadalas naisagawa ang pagpapahalaga sa pagbibigay ng suhestiyon o mungkahi sa iyong kausap o kaibigan? Binibigyan mo ba ng halaga ang kanilang mga opinyon at ideya?

Halina’t tunghayan natin ang istorya nina Tracy at Bea na tiyak na kapupulutan mo ng aral.

Suhestiyon ay Mahalaga, Dapat Itong Igalang

Inabot ng **lockdown** ang proyektong ginagawa ni Tracy. Ito ay kaniyang pinaghandaan dahil ito ay ilalaban ng kanilang paaralan sa **poster making contest**. Napagpasiyahan ng mga nangangasiwa na gawing **online** ang paligsahan. Bago niya ilaban ang kaniyang **poster** ay humingi siya ng suhestiyon sa kaniyang mga magulang.

“Nay, Tay, ano po sa tingin ninyo, maganda po ba itong ginawa ko para po sa darating na paligsahan?”

Tugon ng kaniyang nanay, *“anak, maganda ang iyong pagkakagawa, wala na akong maibibigay na suhestiyon, **good luck!**”*

Napangiti si Tracy sa tugon ng kaniyang nanay.

“Anak, bakit hindi natin tanungin ang kapatid mong si Bea, mahusay rin siya sa poster making at marami na ring naipanalo baka mayroon siyang ideya.” Suhestiyon ng tatay niya.

“Ate, sa mga sinalihan ko pong paligsahan, napansin ko po na ang mga hurado ay gusto ang matitingkad na kulay at mga positibong tema. Subukan mong gumawa pa ng isa na mas matingkad at positibo ang tema.” Suhestiyon naman ng kapatid.

“Bea, salamat na lang sa suhestiyon mo, pero mas magaling ako sa’yo. Kaya di ko kailangan ng tulong mo.” pagmamataas ni Tracy.

“Ate, pasensya na po kayo. Ang gusto ko lang naman po ay matulungan ka.” Nalungkot si Bea sa sinagot ng kaniyang ate. Matapos ay pumunta na lamang ito siya sa kaniyang kuwarto.

“Tracy, anak, hindi ka dapat nagsasalita ng ganoon sa kapatid mo. Wala akong narinig na masama sa sinabi niya. Ang suhestiyon o ideya ay maaari mo namang sundin o hindi depende iyon sa iyo. Tanggapin mo man o hindi, dapat ay inirespeto mo ang suhestiyon ni Bea sa iyo dahil nais lamang niyang makatulong sa iyo.” paalala ng nanay.

“Tracy, puntahan mo ang kapatid mo at humingi ka ng tawad sa kanya, nasaktan mo ang kanyang damdamin.” Sabi ng kanilang tatay.

Pinuntahan ni Tracy si Bea at nadatnan niya ito sa kwarto na umiiyak. *“Bea, pasensiya ka na sa mga nasabi ko kanina. Tama sina nanay at tatay, mali ako at di ko nirespeto ang iyong suhestiyon.”*

“Ate okay na po ako, pinapatawad na po kita. Sana manalo ka sa darating na paligsahan.”

“Bea, susubukan kong gawin ang suhestiyon mo. Tama ka, kulang sa tingkad at pagiging positibo ang aking likhang poster. Salamat kapatid!”

Sumapit ang araw ng paligsahan at tulad ng inaasahan, nanalo si Tracy sa tulong ng ideyang iminungkahi ni Bea.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 6: Lagyan ng tsek (✓)kung ang pahayag ay nagpapakita ng paggalang sa pagbibigay o pagtanggap ng suhestiyon at ekis (✕) naman kung hindi, batay sa kuwentong nabasa.

- ___1. *“Anak, maganda ang iyong pagkakagawa, wala na akong maibibigay na suhestiyon, good luck!”*
- ___2. *“Anak, bakit hindi natin tanungin ang kapatid mong si Bea, mahusay rin siya sa poster making at marami na ring naipanalo baka mayroon siyang ideya.”* Tugon ng tatay niya.
- ___3. *“Ate, sa mga sinalihan ko pong paligsahan, napansin ko po na ang mga hurado ay gusto ang matitingkad na kulay at mga positibong tema. Subukan mo pong gumawa pa ng isa na mas matitingkad at positibo ang tema.”*
- ___4. *“Bea, salamat na lang sa suhestiyon mo pero mas magaling ako sa’yo kaya di ko kailangan ng tulong mo.”*
- ___5. *“Bea, susubukan kong gawin ang suhestiyon mo. Tama ka, kulang sa tingkad at pagiging positibo ang aking likhang poster. Salamat.”*

Gawain sa Pagkatuto Bilang 7: Basahin ang mga diyalogo sa talaan. Tukuyin kung ito ay nagpapahayag ng pagsang-ayon o pagsalungat. Lagyan ng tsek (✓) ang kolum na tumutukoy sa tamang sagot. Gawin ito sa iyong sagutang papel.

Diyalogo	Sumasang-ayon	Sumasalungat
1. 'Salamat sa iyong suhestiyon'.		
2. 'Walang kwenta ang iyong sinabi'.		
3. 'Naniniwala ako sa maaring kahi-natnan ng iyong plano'.		
4. 'Walang patutunguhan ang pag-uusap natin'.		
5. 'Binabati kita. Narito lamang ako upang tulungan ka'.		

Gawain sa Pagkatuto Bilang 8. Basahin ang mga sitwasyon. Isulat ang mga mungkahi o suhestiyon kung paano masusulussyunang ang bawat suliranin. Gawin ito sa iyong sagutang papel.

Situwasyon 1. Matalik na magkaibigan sina Dennis at Jose. Sabay nilang ginagawa ang mga takdang aralin sa paaralan. Pagkatapos ng kanilang pag-aaral, madalas silang maglaro ng patintero. Dahil sa COVID – 19, naging madalang na silang magkasama. Pagkaraan ng ilang buwan, nalaman ni Dennis na may bago nang kalaro at kaibigan si Jose. Naging sanhi ito ng kanilang madalas na pagtatampuhan.

1. Ano ang maipapayo mo kay Dennis?

2. Makatwiran ba ang naiisip ni Jose? Bakit? Bakit hindi?

Situwasyon 2. Nagkaroon ng pagtatalo ang magkamag-aral na sina Beth at Irene. Ipinagkalat ni Beth sa social media na si Irene ang kumuha ng kanyang nawawalang gamit gayong wala siyang sapat na basehan.

1. Kung ikaw si Irene, ano ang maari mong gawin?

2. Ano ang mabisang payo kay Beth upang maiwasan ang kanilang hindi pagkakaunawaan?

Sitwasyon 3. Nais lumahok ni Tony sa paligsahan sa paggawa ng poster sa kanilang paaralan. Ngunit sinabihan siya ni Linda na wala itong sapat na kakayahan at maari lang siyang matalo. Dahil dito, nawala ang tiwala ni Tony sa sarili.

1. Ano ang iyong nais iparating kay Tony?

2. Makatwiran ba ang ginawa ni Linda?

Gawain sa Pagkatuto Bilang 9: Basahin at unawain ang bawat pahayag. Kung ikaw ang sinabihan ng mga pahayag na ito, paano mo ito tatanggapin o haharapin? Gawin ito sa iyong sagutang papel.

1. Ikaw ang may kasalanan kung bakit ako napagalitan ng aking nanay. Ayoko na sa'yo!
2. Hindi naman nakakatulong ang suhestiyon mo sa ating pangkat. Tatanggalin ka na lang namin sa grupo.
3. Itigil mo na ang pagguhit mo, hindi naman maganda ang mga **poster** mong likha.
4. Sabi ko naman sa'yo eh, tumulong ka lang sa ating pangkat makakakuha ka rin ng mataas na marka tulad ko.
5. Kami na lang ang magre-report sa klase hindi ka naman marunong.
6. Ang galing mo palang kumanta, puwede mo ba akong turuan?
7. Diyan ako bilib sa'yo! Sinisikap mong matapos ang takdang aralin ng buong kakayahan at katapatan.
8. Mabagal ka pa lang kumilos, huwag ka ng sumama sa amin.
9. Pakibilisan naman ang pagkilos baka mahuli na tayo sa ating klase.
10. Ano ba yan, ako na nga lang ang magsusulat. Para ka namang ewan magsulat, ang pangit!

Gawain sa Pagkatuto Bilang 10: Basahin at unawain ang tanong. Piliin ang titik ng tamang sagot. Gawin ito sa iyong sagutang papel.

1. Ano ang tawag sa kagandahang-asal na nararamdaman o ipinapakita sa pamamagitan ng mataas na pagkilala o pagtingin?
 - A. Ideya
 - B. Paggalang
 - C. Pagsalungat
 - D. Suhestiyon
2. Ano ang tawag sa hindi maayos na ugnayan ng dalawa o higit pang panig?
 - A. Ideya
 - B. Paggalang
 - C. Pagsalungat
 - D. Suhestiyon
3. Bakit mahalaga ang ideya o suhestiyon?
 - A. Ito ay makapagbibigay ng mahalagang imbensiyon sa mundo.
 - B. Ito ay makakatulong sa ating kapwa sa oras ng pangangailangan.
 - C. Ito ay magbibigay ng kasiyahan at kaginhawahan sa ating kapwa.
 - D. Ito ay makakatulong na makabuo ng isang konkretong ideya maaaring maging kapaki-pakinabang.
4. Isa sa pinakamahalagang imbensiyon sa kasaysayan ng daigdig ay ang eroplano na likha ng *Wright Brothers*. Bukod sa siyensyang ginamit, alin sa mga sumusunod ang isa pang naging daan upang ito ay kanilang makamit?
 - A. Humingi sila ng tulong sa kanilang kaibigan.
 - B. Sila ay nagsumikap hanggang sa matapos ang kanilang imbensiyon.
 - C. Dahil sa kanilang pinagsamang ideya ay nabuo ang kanilang imbensiyon.
 - D. Dahil sa walang limitasyong imahinasiyon ng tao ay nakaisip sila ng isang bagay na magbabago sa takbo ng transportasyon sa daigdig.

5. Pinagalitan si Menchie ng kaniyang nanay at alam niyang hindi siya ang may kasalanan. Kalaunan ay umamin sa kaniya ang kapatid niyang si Kris na siya talaga ang may kasalanan at nangakong sasabihin na ito sa kanilang nanay patawarin lamang siya. Ano ang dapat gawin ni Menchie?
- A. Awayin ang kaniyang kapatid upang makaganti siya.
 - B. Tanggapin ang suhestiyon ng kaniyang kapatid at patawarin siya.
 - C. Isumbong ang kaniyang kapatid sa kanilang nanay upang siya ay maturuan ng leksiyon.
 - D. Ipagsawalang bahala na lamang ito dahil tapos na itong mangyari at hindi na ito mababawi pa.
6. Isang tsismis ang ipinagkakalat ni Rosana sa kaniyang mga kaklase tungkol kay Tim sa pamamagitan ng isang **text message**. Ipinaalam ito kay Tim ng isa nilang kaklase. Sa muling pagkikita nina Rosana at Tim, ano ang dapat gawin ni Tim?
- A. Magtanim ng galit kay Rosana at huwag na itong kakausapin.
 - B. Pabayaang lamang ipagkalat ang tsismis dahil hindi naman ito totoo.
 - C. Komprontahin si Rosana at awayin ito upang malaman niyang mali ang kaniyang ginawang paninira.
 - D. Lapitan si Rosana at yayaing mag-usap ng maayos at alamin kung totoo ang sumbong na natanggap.
7. Tuwing linggo ay nakaugalian na ni Manoy magpatugtog ng malakas ng kaniyang mga paboritong awitin na kung kaniyang tawagin ay **Sunday's Best**. Sumapit ang isang linggo na sa kaniyang pagpapatugtog ay may pumunta sa kanilang bahay at nakiusap na hinaan ang kaniyang **music** dahil ang kaniyang kapitbahay ay may **prayer meeting**. Kung ikaw si Manoy, ano ang gagawin mo?
- A. Pagsasabihan ang kapitbahay na sa ibang lugar na lamang sila mag-*prayer meeting*.
 - B. Ititigil muna ang pagpapatugtog at maghanap ng ibang pagkakaabalahan bilang respeto sa kanilang aktibidad.
 - C. Hihinaan ang pagpapatugtog at magdadabog upang malaman ng kapitbahay na nagambala nila ang aking pakikinig.
 - D. Ipagpapatuloy ang pagpapatugtog ng malakas sapagkat ito ay ginagawa naman niya sa loob ng kanilang bahay.

8. Ang OFW na nanay ni Jay-r ay darating na sa kanilang tahanan mula sa 14 na araw na **quarantine** sa isang **hotel**. Nagsabi ang kapatid ni Jay-r na maglinis ng buong bahay bilang paghahanda. Subalit abala siya sa paggawa ng kaniyang proyekto para sa kaniyang **online class**. Kung ikaw si Jay-r, ano ang gagawin mo?
- A. Huwag pansinin ang kapatid at ipagpatuloy ang ginagawang proyekto.
 - B. Sabihin sa kapatid na tutulong sa paglilinis pagkatapos ng ginagawang proyekto.
 - C. Imungkahi na huwag na munang maglinis at hintayin dumating ang kanilang nanay upang siya ang maglinis.
 - D. Pagsasabihan ang kapatid na huwag kang abalihin sa paggawa ng proyekto at hayaan na siya ang maglinis ng bahay.
9. Galit ang tatay nina Ken at Yen dahil nawawalan ito ng pera sa kaniyang pitaka. Nalaman ni Yen na kinuha ni Ken ang pera ng kanilang tatay dahil bumili ito ng load para makapaglaro ng **mobile games** gayong gipit sila at pangkain lamang ang ibinibigay sa kanila. Ano ang dapat gawin ni Yen?
- A. Isumbong si Ken sa kanilang tatay upang mapagalitan ito at maturuan ng leksiyon.
 - B. Pabayaan na lamang ang kapatid dahil masaya naman siya sa paglalaro ng **mobile games**.
 - C. Takutin ang kapatid na magsusumbong sa kanilang tatay kundi siya hahatian sa nakuhang pera.
 - D. Kausapin ang kapatid at imungkahi na mali ang kaniyang ginawa at umamin at humingi ng tawad sa kanilang tatay.
10. Habang nasa hapag kainan ang pamilya Cruz, naibahagi ng panganay na si Tracy ang kaniyang pagsali sa isang **poster making contest**. Humingi siya ng suhestiyon sa kaniyang pamilya. Iminungkahi ng kaniyang kapatid na si Bea na mahusay rin sa paglikha ng **poster** na lumikha ng panibagong **poster** na mas maganda ang tema kesa sa kaniyang nilikha. Kung ikaw si Tracy, ano ang gagawin mo?
- A. Mainis sa kapatid dahil mahirap gumawa ulit ng panibagong **poster**.
 - B. Magpasalamat sa suhestiyon at subukang gawin ang iminungkahi ni Bea.
 - C. Huwag na lamang itong pansinin at ilaban ang sariling gawa sa kompetisyon.
 - D. Pakiusapan ang kapatid na siya na lamang ang gumawa ng **poster** na ilalaban sa kompetisyon.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 11: Basahin ang maikling kuwento sa ibaba. Punan ang sumunod na talahanayan ng tamang impormasyon. Gawin ito sa iyong sagutang papel.

Inatasan ni Bb. Flores ang kanyang mga mag-aaral na maglunsad ng isang proyekto upang matulungan ang mga nasalanta ng bago sa karatig bayan. Hiniling niya na pangunahan ito ng **Classroom Officers** ng **Grade VI- Gumamela**.

Marami ang lumitaw na suhestiyon na ibinigay ang ilang nakibahagi ng pagpupulong. May ilan na pabor sa pagbibigay ng **relief goods**. Ang iba ay nagnanais na mag-**feeding program** sa lugar. Mayroon namang mas gusto ay manatili na lamang sa bahay. Kung ikaw ang naatasang mamuno, ano ang iyong gagawin? Anong payo ang iyong sasabihin sa tatlong panig na may iba't-ibang naisin?

Sitwasyon	Mungkahi	Maaaring Maging Resulta
pagbibigay ng relief goods		
feeding program para sa mga bata		
pananatili sa kani-kanilang tahanan		

Gawain sa Pagkatuto Bilang 12: Gumawa ng interbyu o panayam sa iyong mga magulang o tagapangalaga (nanay, tatay, ate, kuya, tito, tita, lolo o lola). Gawing gabay ang mga katanungan sa paggawa ng panayam sa kanila. Isulat sa iyong sagutang papel ang kanilang mga kasagutan.

1. Bakit mahalaga ang pagbibigay ng ideya at suhestiyon?
2. Paano mo naipapakita ang paggalang sa pagbibigay at pagtanggap ng ideya o suhestiyon?
3. Naranasan mo na bang may kumontra o sumalungat sa iyong ideya? Ano ang mga detalye at ano ang iyong ginawa hinggil dito?

Gawain sa Pagkatuto Bilang 10: Itala ang mga ideya o suhestiyon na iyong natanggap at naibagay sa loob ng isang buwan gamit ang talahanayan sa ibaba. Pagkatapos ay sagutin ang mga tanong sa ibaba. Gawin ito sa iyong sagutang papel.

	Araw at Petsa (Buwan ng Enero)				
	Lunes (Enero 4, 2020)				
Mga Ideya o Suhestiyon na Aking Natanggap	Hal. Pinapatigil ako ni Nanay sa paglalaro ng video games sa gabi upang hindi ako mapuyat.				
Mga Ideya o Suhestiyon na Aking Ibinigay	Hal. Tinulungan ko ang aking kapatid sa pamamagitan ng pagbibigay ng mga ideya hinggil sa kaniyang pagsusulat ng tula sa asignaturang Filipino.				

Mga Tanong:

1. Gaano kahalaga ang pagiging bukas ang isip sa mga ideya o suhestiyon na iyong natatanggap bawat araw?
2. Ano ano ang mga hakbang ang iyong isinagawa upang mabuo ang iyong ideya o suhestiyon ng maayos?

Gawain sa Pagkatuto Bilang 12: Gumawa ng isang maikling tula na nagpapakita ng paggalang sa pagtanggap at pagbibigay ng suhestiyon. Gawing gabay sa paggawa ang pamantayan sa ibaba. Gawin ito sa iyong sagutang papel.

Pamantayan ng Kasanayan Ang gawa ay:	Mahusay	Maayos	Kailangan ng Pag-unlad
1. nagpapakita ng paggalang sa pagtanggap at pagbibigay ng suhestiyon.			
2. nagkapagbibigay ng maganda at malinaw na mensahe.			
3. nagpapakita ng pagkamalikhain.			

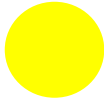
A

Sa iyong sagutang papel, buoin ang mahalagang kaisipang ito.

Ang pagbibigay ng _____ ay maaari mo rin itong magawa sa pamamagitan ng pagpapahalaga sa pagbibigay at pagtanggap ng ideya. Huwag kang matakot sabihin ang iyong _____ at buksan ang iyong isip sa ideya ng iba. At isa naman sa mahalagang dapat isaalang-alang ay ang mga paraan ng pagpapakita at _____ ng ideya o suhestiyon ng may _____.

Napakahalaga na ito ay iyong matutuhan sapagkat inaasahan na makakasalamuha mo ang iba't-ibang tao na may iba't-ibang _____, paniniwala, kultura, hilig o paninindigan.

Susi sa Pagwawasto

Weeks 1-4																																						
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="text-align: center;">1. ☹️</td> <td style="text-align: center;">2. ♥️</td> <td style="text-align: center;">3. ☹️</td> <td style="text-align: center;">4. ☹️</td> <td style="text-align: center;">5. ☹️</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">6. ♥️</td> <td style="text-align: center;">7. ♥️</td> <td style="text-align: center;">8. ♥️</td> <td style="text-align: center;">9. ♥️</td> <td style="text-align: center;">10. ♥️</td> </tr> </table>	1. ☹️	2. ♥️	3. ☹️	4. ☹️	5. ☹️	6. ♥️	7. ♥️	8. ♥️	9. ♥️	10. ♥️	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="text-align: center;">1. ✖️</td> <td style="text-align: center;">2. ✓️</td> <td style="text-align: center;">3. ✓️</td> <td style="text-align: center;">4. ✓️</td> <td style="text-align: center;">5. ✖️</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">6. ✓️</td> <td style="text-align: center;">7. ✖️</td> <td style="text-align: center;">8. ✖️</td> <td style="text-align: center;">9. ✖️</td> <td style="text-align: center;">10. ✓️</td> </tr> </table>	1. ✖️	2. ✓️	3. ✓️	4. ✓️	5. ✖️	6. ✓️	7. ✖️	8. ✖️	9. ✖️	10. ✓️	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="text-align: center;">1. C</td> <td style="text-align: center;">2. A</td> <td style="text-align: center;">3. C</td> <td style="text-align: center;">4. C</td> <td style="text-align: center;">5. B</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">6. A</td> <td style="text-align: center;">7. D</td> <td style="text-align: center;">8. C</td> <td style="text-align: center;">9. B</td> <td style="text-align: center;">10. A</td> </tr> </table>	1. C	2. A	3. C	4. C	5. B	6. A	7. D	8. C	9. B	10. A	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="text-align: center;">1. Paggalang</td> <td style="text-align: center;">2. Ideya</td> <td style="text-align: center;">3. Suhestiyon</td> <td style="text-align: center;">4. Kapwa</td> <td style="text-align: center;">5. Magkakasalungat</td> </tr> </table>	1. Paggalang	2. Ideya	3. Suhestiyon	4. Kapwa	5. Magkakasalungat
1. ☹️	2. ♥️	3. ☹️	4. ☹️	5. ☹️																																		
6. ♥️	7. ♥️	8. ♥️	9. ♥️	10. ♥️																																		
1. ✖️	2. ✓️	3. ✓️	4. ✓️	5. ✖️																																		
6. ✓️	7. ✖️	8. ✖️	9. ✖️	10. ✓️																																		
1. C	2. A	3. C	4. C	5. B																																		
6. A	7. D	8. C	9. B	10. A																																		
1. Paggalang	2. Ideya	3. Suhestiyon	4. Kapwa	5. Magkakasalungat																																		
Gawain sa Pagkatuto 7	Gawain sa Pagkatuto 5 Bilang 5	Gawain sa Pagkatuto 2 Bilang 2																																				
Weeks 5-8																																						
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="text-align: center;">1. ✓️</td> <td style="text-align: center;">2. ✓️</td> <td style="text-align: center;">3. ✓️</td> <td style="text-align: center;">4. ✖️</td> <td style="text-align: center;">5. ✓️</td> </tr> </table>	1. ✓️	2. ✓️	3. ✓️	4. ✖️	5. ✓️	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="text-align: center;">1. ☹️</td> <td style="text-align: center;">2. ♥️</td> <td style="text-align: center;">3. ☹️</td> <td style="text-align: center;">4. ♥️</td> <td style="text-align: center;">5. ☹️</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">6. ☹️</td> <td style="text-align: center;">7. ♥️</td> <td style="text-align: center;">8. ☹️</td> <td style="text-align: center;">9. ☹️</td> <td style="text-align: center;">10. ♥️</td> </tr> </table>	1. ☹️	2. ♥️	3. ☹️	4. ♥️	5. ☹️	6. ☹️	7. ♥️	8. ☹️	9. ☹️	10. ♥️	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="text-align: center;">1. B</td> <td style="text-align: center;">2. C</td> <td style="text-align: center;">3. D</td> <td style="text-align: center;">4. C</td> <td style="text-align: center;">5. B</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">6. D</td> <td style="text-align: center;">7. B</td> <td style="text-align: center;">8. B</td> <td style="text-align: center;">9. D</td> <td style="text-align: center;">10. B</td> </tr> </table>	1. B	2. C	3. D	4. C	5. B	6. D	7. B	8. B	9. D	10. B	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="text-align: center;">1. Sumasang-ayon</td> <td style="text-align: center;">2. Sumasalungat</td> <td style="text-align: center;">3. Sumasang-ayon</td> <td style="text-align: center;">4. Sumasalungat</td> <td style="text-align: center;">5. Sumasang-ayon</td> </tr> </table>	1. Sumasang-ayon	2. Sumasalungat	3. Sumasang-ayon	4. Sumasalungat	5. Sumasang-ayon					
1. ✓️	2. ✓️	3. ✓️	4. ✖️	5. ✓️																																		
1. ☹️	2. ♥️	3. ☹️	4. ♥️	5. ☹️																																		
6. ☹️	7. ♥️	8. ☹️	9. ☹️	10. ♥️																																		
1. B	2. C	3. D	4. C	5. B																																		
6. D	7. B	8. B	9. D	10. B																																		
1. Sumasang-ayon	2. Sumasalungat	3. Sumasang-ayon	4. Sumasalungat	5. Sumasang-ayon																																		
Gawain sa Pagkatuto 11	Gawain sa Pagkatuto 4	Gawain sa Pagkatuto 1																																				

PIVOT Assessment Card for Learners

Personal na Pagtatása sa Lebel ng Performans para sa Mag-aaral

Pumili ng isa sa mga simbolo sa ibaba na kakatawan sa iyong naging karanasan sa pagsasagawa ng mga gawain. Ilagay ito sa Hanay ng LP o Lebel ng Performans. Basahin ang deskripsiyon bilang gabay sa iyong pagpili.

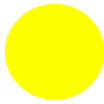

- ★ -Nagawa ko nang mahusay. Hindi ako nahirapan sa pagsagawa nito. Higit na nakatulong ang gawain upang matutuhan ko ang aralin.
- ✓ -Nagawa ko nang maayos. Nahirapan ako nang bahagya sa pagsasagawa nito. Nakatulong ang gawain upang matutuhan ko ang aralin.
- ? -Hindi ko nagawa o nahirapan ako nang labis sa pagsasagawa nito. Hindi ko naunawaan ang hinihingi sa gawain. Kailangan ko pa ng paglilinaw o dagdag kaalaman upang magawa ko ito nang maayos o mahusay.

Gawain sa Pagkatuto

Week 1	LP	Week 2	LP	Week 3	LP	Week 4	LP
Gawain sa Pagkatuto Blg. 1		Gawain sa Pagkatuto Blg. 1		Gawain sa Pagkatuto Blg. 1		Gawain sa Pagkatuto Blg. 1	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 2		Gawain sa Pagkatuto Blg. 2		Gawain sa Pagkatuto Blg. 2		Gawain sa Pagkatuto Blg. 2	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 3		Gawain sa Pagkatuto Blg. 3		Gawain sa Pagkatuto Blg. 3		Gawain sa Pagkatuto Blg. 3	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 4		Gawain sa Pagkatuto Blg. 4		Gawain sa Pagkatuto Blg. 4		Gawain sa Pagkatuto Blg. 4	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 5		Gawain sa Pagkatuto Blg. 5		Gawain sa Pagkatuto Blg. 5		Gawain sa Pagkatuto Blg. 5	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 6		Gawain sa Pagkatuto Blg. 6		Gawain sa Pagkatuto Blg. 6		Gawain sa Pagkatuto Blg. 6	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 7		Gawain sa Pagkatuto Blg. 7		Gawain sa Pagkatuto Blg. 7		Gawain sa Pagkatuto Blg. 7	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 8		Gawain sa Pagkatuto Blg. 8		Gawain sa Pagkatuto Blg. 8		Gawain sa Pagkatuto Blg. 8	
Week 5	LP	Week 6	LP	Week 7	LP	Week 8	LP
Gawain sa Pagkatuto Blg. 1		Gawain sa Pagkatuto Blg. 1		Gawain sa Pagkatuto Blg. 1		Gawain sa Pagkatuto Blg. 1	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 2		Gawain sa Pagkatuto Blg. 2		Gawain sa Pagkatuto Blg. 2		Gawain sa Pagkatuto Blg. 2	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 3		Gawain sa Pagkatuto Blg. 3		Gawain sa Pagkatuto Blg. 3		Gawain sa Pagkatuto Blg. 3	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 4		Gawain sa Pagkatuto Blg. 4		Gawain sa Pagkatuto Blg. 4		Gawain sa Pagkatuto Blg. 4	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 5		Gawain sa Pagkatuto Blg. 5		Gawain sa Pagkatuto Blg. 5		Gawain sa Pagkatuto Blg. 5	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 6		Gawain sa Pagkatuto Blg. 6		Gawain sa Pagkatuto Blg. 6		Gawain sa Pagkatuto Blg. 6	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 7		Gawain sa Pagkatuto Blg. 7		Gawain sa Pagkatuto Blg. 7		Gawain sa Pagkatuto Blg. 7	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 8		Gawain sa Pagkatuto Blg. 8		Gawain sa Pagkatuto Blg. 8		Gawain sa Pagkatuto Blg. 8	

Paalala: Magkaparehong sagot ang ilalagay sa LP o Lebel ng Performans sa mga gawaing nakatakda ng higit sa isang linggo o week. Halimbawa: Ang aralin ay para sa Weeks 1-2, lalagyan ang hanay ng Week 1 at Week 2 ng magkaparehong ★, ✓, ?.

Sanggunian

Department of Education. (2015). *Edukasyon sa Pagpapakatao Ikaanim na Baitang* (Kagamitan ng mag-aaral). Unang Edisyon. Pasig City, Philippines: Department of Education Instructional Materials Council Secretariat (DepEd IMCS).

Department of Education. (2020). *K to 12 Most Essential Learning Competencies with Corresponding CG Codes*. Pasig City: Department of Education.

Department of Education Region 4A CALABARZON. (2020). *PIVOT 4A Budget of Work in all Learning Areas in Key Stages 1-4: Version 2.0*. Cainta, Rizal: Department of Education Region 4A CALABARZON.

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Department of Education Region 4A CALABARZON

Office Address: Gate 2, Karangalan Village, Cainta Rizal

Landline: 02-8682-5773 locals 420/421

Email Address: lrmd.calabarzon@deped.gov.ph

